

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความเป็นอิสระของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560¹

รัชนิดา บุญรอด²

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความเป็นอิสระของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความเป็นอิสระของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอิสระของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญของประเทศไทย เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 เป็นต้น และเปรียบเทียบกับศาลรัฐธรรมนูญของต่างประเทศ คือ ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และตุลาการรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบว่าประเทศที่เป็นนิติรัฐ ในรัฐธรรมนูญจะรับรองความเป็นอิสระของตุลาการ โดยคุ้มครองอำนาจตุลาการไม่ให้ถูกแทรกแซงโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติ ในความเป็นอิสระของตุลาการก็ไม่ได้หมายความว่า จะกระทำการอย่างใดก็ได้ แต่จะต้องผูกพันต่อกฎหมายเท่านั้น และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้รับรองความเป็นอิสระของตุลาการในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายไว้

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความเป็นอิสระของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่งเกี่ยวกับที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระตามมาตรา 203 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาไว้ แต่มีการขัดแย้งจากประชาชนน้อยมากหรือเรียกว่าแทบจะไม่มีเลย เนื่องจากมีเพียง

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความเป็นอิสระของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสันตาสว่าง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์ และรองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นที่มีการยึดโยงจากประชาชน ถือเป็นเสียงข้างน้อย และในส่วนของกรรมการสรรหาที่องค์กรอิสระแต่งตั้งมานั้นก็ไม่ได้ระบุว่าต้องสำเร็จการศึกษาด้านกฎหมาย หรือมีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนไว้ ทำให้ได้บุคคลที่ไม่มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนมาเป็นกรรมการสรรหา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานและกลั่นกรองบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนมาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ การให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการคัดเลือกหรือสรรหาเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่สอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ เพราะวุฒิสภาไม่มีที่มาหรือการยึดโยงจากประชาชนแต่อย่างใด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 200 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 จะเห็นว่า สัดส่วนของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากฝ่ายตุลาการและผู้พิพากษามีจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด อีกทั้งในส่วนของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิก็ไม่ได้กำหนดว่าต้องมีความรู้หรือความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนย่อมกระทบต่อการพิจารณาวินิจฉัยคดี และการที่บัญญัติที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไว้เช่นนั้นส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระ ดังนั้น ควรกำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีที่มาหรือการยึดโยงจากประชาชน เพื่อให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีความเป็นกลางเป็นอิสระ ไม่ถูกควบคุมหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่จากฝ่ายการเมืองหรือบุคคลใด

ประเด็นปัญหาที่สองเกี่ยวกับการควบคุมและตรวจสอบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาพิพากษาคดีโดยประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ไม่ได้กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาพิพากษาคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถอดถอนออกจากตำแหน่ง มีเพียงให้ศาลฎีกาพิพากษาให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 235 จากการที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเรื่องให้ศาลฎีกาพิพากษากรณีมีการกล่าวหาตามมาตรา 234 หรือศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 208 (5) เท่านั้น นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 38 ยังกำหนดการละเมิดอำนาจศาลไว้โดยเฉพาะ และห้ามประชาชนวิจารณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ หากฝ่าฝืนก็มีบทลงโทษตามมาตรา 39 ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักสากล และทำให้ประชาชนส่วนใหญ่

เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะวิจารณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งที่การวิจารณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยคดีโดยประชาชนก็เป็นหนึ่งในหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการควบคุมและตรวจสอบการพิจารณาพิพากษาคดี และยังส่งผลดีต่อการนำมาปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เมื่อขาดการควบคุมและตรวจสอบการพิจารณาพิพากษาคดีของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโดยประชาชนแล้ว ย่อมส่งผลให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใช้อำนาจตามอำเภอใจอย่างไม่มีขอบเขต ขยายหน้าที่และอำนาจของตนจนทำให้การวินิจฉัยคดีบางคดีไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงควรกำหนดให้ประชาชนมีบทบาทมีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของตุลาการในการพิจารณาพิพากษาคดี และเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือวิจารณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญได้ และไม่ควรที่จะกำหนดการละเมิดอำนาจศาลไว้เป็นการเฉพาะ ควรนำบทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลมาใช้เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันกับศาลทั่วไป ดังเช่นที่ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนำมาปฏิบัติ

ประเด็นปัญหาที่สามเกี่ยวกับความเป็นกลางในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 188 วรรคสอง แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติรับรองความเป็นอิสระของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไว้ และในมาตรา 23 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 บัญญัติให้การใช้อำนาจของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ต้องเป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม ปราศจากอคติทั้งปวง แต่เมื่อพิจารณาที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ย่อมส่งผลให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่มีความเป็นอิสระและไม่เป็นกลางในการวินิจฉัยคดี และการกำหนดบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงนามธรรม เพราะหากไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัตินี้ก็ไม่มียกโทษ ทำให้ไม่เกิดความเกรงกลัว เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีบทบาทสำคัญในการวินิจฉัยคดีโดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวกับการเมือง และคำวินิจฉัยคดีให้คุณให้โทษได้ จึงเป็นเหตุให้ฝ่ายการเมืองหรือกลุ่มอิทธิพลหรือบุคคลเข้าแทรกแซงการใช้อำนาจของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ การที่ศาลรัฐธรรมนูญถูกแทรกแซงส่งผลกระทบต่อคำวินิจฉัยคดีที่ไม่มีความเป็นกลาง และถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกำจัดฝ่ายตรงข้าม จนเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนถึงความยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญและส่งผลให้เกิดความวุ่นวายทั้งทางการเมืองและสังคมในปัจจุบันนี้ ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องยึดหลักความเป็นอิสระของตุลาการอย่างเคร่งครัด ควรที่จะต้องแก้ไขที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ตุลาการมีความเป็นอิสระและส่งผลให้การวินิจฉัยคดีมีความเป็นกลางและยุติธรรม

ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับผลผูกพันของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เพราะคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กฤษฎีกา และหน่วยงานของรัฐ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 211 วรรคสี่ แต่จากคำวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญในหลายคดีที่ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือมีการขยายขอบอำนาจเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพราะเหตุที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่มีความเป็นอิสระทำให้คำวินิจฉัยคดีไม่มีความเป็นกลาง และการที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติของกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญก็จะมีผลให้กฎหมายฉบับนั้นหรือบทบัญญัติของกฎหมายนั้นไม่สามารถใช้บังคับได้ทันที จึงทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมาย แต่ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้สร้างวิธีการออกมา 2 ประการแล้วนำมาปรับใช้ คือ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติของกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญกฎหมายก็ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญที่จะกำหนดมาตรการโดยให้ฝ่ายนิติบัญญัติตรากฎหมายขึ้นมาแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อลดผลกระทบไม่ให้เกิดช่องว่างของกฎหมาย หรือระงับกระบวนการพิจารณาไว้จนกว่าฝ่ายนิติบัญญัติจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายขึ้นในประเทศไทยควรกำหนดมาตรการเช่นเดียวกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และควรกำหนดว่าคำวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หากพบมีความบกพร่องในการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ หรือมีข้อเท็จจริงใหม่ที่อาจทำให้นักกลนั้นไม่ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ ให้ยื่นคำร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้ และควรกำหนดให้สามารถแก้ไขคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญได้ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวได้รับความเป็นธรรม และควรที่จะเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นเท่าที่สามารถจะกระทำได้

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความเป็นอิสระของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระ

1.1 ควรแก้ไข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 203 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 11 แก้ไขเป็น “เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลือกคณะกรรมการสรรหา จำนวน 8 คน ประกอบด้วย

- (1) ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นประธาน
- (2) ผู้นำฝ่ายค้าน เป็นกรรมการ

(3) ผู้แทนพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร พรรคละหนึ่งคน เลือกกันเองเหลือ 6 คน เป็นกรรมการ

ให้คณะกรรมการสรรหาคำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชน

ให้วุฒิสภา (มาจากการเลือกตั้งของประชาชน) ทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบบุคคลที่ได้รับการสรรหาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

1.2 ควรแก้ไข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 200 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 8 โดยแก้ไขเป็น “ศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคล ดังต่อไปนี้

(1) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี จำนวน 2 คน

(2) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี จำนวน 2 คน

(3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์ซึ่งมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ และมีความรู้หรือความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวน 5 คน

2. ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมและตรวจสอบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาพิพากษาคดีโดยประชาชน

2.1 ควรแก้ไขใหม่โดยการเพิ่มการถอดถอนจากตำแหน่งไว้ในหมวด 9 การจัดกันแห่งผลประโยชน์ เป็น “มาตรา 187/1 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ผิดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง วุฒิสภา (มาจากการเลือกตั้งของประชาชน) มีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้จากการเข้าชื่อร้องขอ ดังนี้

(1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา

(2) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา

2.2 ควรแก้ไข โดยยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 38 และมาตรา 39 และยกเลิกระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาล พ.ศ. 2562 แต่ควรที่จะนำบทบัญญัติในการละเมิดอำนาจศาลที่เป็นมาตรฐานทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้กับศาลรัฐธรรมนูญด้วย ดังเช่น ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

3. ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นกลางในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

3.1 ควรแก้ไขใหม่โดยการเพิ่มมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 เป็น “มาตรา 23/1 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดใช้อำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดีโดยปราศจากความเป็นกลาง หรือมีอคติ หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย วุฒิสภา (มาจากการเลือกตั้งของประชาชน) มีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้ จากการเข้าชื่อร้องขอ ดังนี้

(1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา

(2) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา

กรณีตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยต่อไป

3.2 ควรแก้ไข โดยการเพิ่มมาตรา 32 (6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 แก้ไขเป็น “ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

... (6) คู่กรณีเห็นว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งขาดความเป็นกลางในการวินิจฉัยคดี โดยพิเคราะห์จากพฤติการณ์และสภาพแวดล้อมแล้ว”

4. ปัญหาเกี่ยวกับผลผูกพันของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ควรแก้ไขใหม่โดยการเพิ่มมาตรา 211 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็น “มาตรา 211/1 ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติของกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ให้คำวินิจฉัยดังกล่าวมีผลเมื่อรัฐสภาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หรือศาลรัฐธรรมนูญอาจจะับกระบวนการพิจารณาไว้จนกว่ารัฐสภาจะตรากฎหมายหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้ว หรือศาลอาจกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในการบังคับอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งนี้ ตามความจำเป็นหรือสมควร

ในกรณีวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล หากพบว่ามี ความบกพร่องในการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เป็นสาระสำคัญหรือมีข้อเท็จจริงใหม่ที่อาจทำให้บุคคลนั้นไม่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ให้ยื่นคำร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่

ในกรณีตามวรรคสอง ศาลอาจมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมหรือกลับคำวินิจฉัยได้ และอาจกำหนดค่าทดแทนเท่าที่สามารถจะกระทำได้”

เอกสารอ้างอิง

กมลชัย รัตนสกวาส. พื้นฐานความรู้ทั่วไป หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2537.

กุลพล พลวัล. การบริหารกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2544.

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วยรัฐ รัฐธรรมนูญและกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 6.

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555.

จิตติ ดิงศัททีย. หลักวิชานักกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

ชานินทร์ กรัยวิเชียร. พระมหากษัตริย์ไทยในระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: อรุณ, 2520.

บรรเจิด สิงคะเนติ. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2544.

_____. หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร:

วิญญูชน, 2558.

_____. หลักการพื้นฐานของสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2547.

บรรศักดิ์ อูวรรณโณ. กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2538.

_____. คำอธิบายกฎหมายมหาชน เล่ม 3. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2538.

บรรศักดิ์ อูวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: โรง

พิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, 2548.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2555.

_____. วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศกับศาลรัฐธรรมนูญไทย. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2546.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. ศาลรัฐธรรมนูญ : วิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และการบริหารงานบุคคลกับศาลรัฐธรรมนูญอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี ญี่ปุ่น. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2544.

สมยศ เชื้อไทย. หลักกฎหมาย Principle of Law กฎหมายมหาชนเบื้องต้น (Introduction to Public Law). พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลา, 2551.

หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเรียงมาตราและคำอธิบายรัฐธรรมนูญทั่วไปโดยย่อ. กรุงเทพมหานคร: บำรุงสาส์น, 2511.

_____. หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2538.

กมลชัย รัตนสกววงศ์. “ศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ.” วารสารกฎหมาย 15, 1 (กันยายน 2540): 58 – 62.

กฤษฎา บุญยสมิต. “กระบวนการฟ้องคดีในกฎหมายตราสามดวง: พระอัยการลักษณะฟ้อง.” บทบันทึกตีพิมพ์นิตยสารของเนติบัณฑิตยสภา. ธันวาคม 2550. หน้า 14.

ปรีดี เกษมทรัพย์. “ระบบตุลาการและความอิสระของตุลาการ.” นิติศาสตร์ 22, 3 (กันยายน 2535): 336.

ร.เลงกาด. “ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยว่าด้วยศาลและวิธีพิจารณา.” วารสารอัยการ 9, 102 (มิถุนายน 2529): 19.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. “ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญกับศาลรัฐธรรมนูญ.” ใน รวมบทความเนื่องในโอกาสครบรอบ 90 ปี ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์, 2541). หน้า 198.

วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. “ศาลปกครองกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ.” วารสารกฎหมายปกครอง 13, 3 (สิงหาคม 2537): 42 – 54.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. “ความเป็นอิสระของผู้พิพากษามาตรา 97 ของกฎหมายพื้นฐานเยอรมัน.” ตุลาคม 2, 60 (กรุงเทพมหานคร: 2547): 130.

โฮเซ่ ไชดูน. หลักสากลว่าด้วยความเป็นอิสระและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้พิพากษา ทนายความ และอัยการ: แนวทางสำหรับนักปฏิบัติลำดับที่ 1 โดย เบญจรัตน์ แซ่ฉั่ว (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ. , 2550). หน้า 97 – 100.

ชลอ อินน้อย. “พัฒนาการขององค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญ.” การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.

- ถาวร เกษมะณี. “หลักความเป็นกลางของศาล.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- นำพงษ์ ไกยเดช. “การกำหนดคุณสมบัติและกระบวนการสรรหาให้เป็นอิสระของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ : ศึกษาเปรียบเทียบกับศาลรัฐธรรมนูญของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐเกาหลี และญี่ปุ่น.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2554.
- นิทราดี ฤทธิ์พันธุ์. “ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการทำคำพิพากษาคืออาญา.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2555.
- ปัญญา อุดชาชน. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งขององค์ตามรัฐธรรมนูญ : ศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2553.
- ปิยะพงษ์ นิวัติภัทรพร. “ระบบการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2548.
- พงษ์กร กิตติทรงภพ. “ปัญหากฎหมายในกระบวนการสรรหาและเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.
- พจนา สะอาดเอี่ยม. “ความเป็นอิสระของตุลาการกรณีได้รับการแต่งตั้งโดยฝ่ายนิติบัญญัติ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.
- สุวิวัฒน์ เจนวิษฐวงศ์. “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญกรณีกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.
- อภิศักดิ์ พรหมสวาสดี. “ความเป็นอิสระของผู้พิพากษา.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ และคณะ. รายงานการวิจัย เรื่อง การกระทำทางรัฐบาลศึกษากรณีเปรียบเทียบระหว่าง สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ. กรุงเทพฯ: สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2554.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. รายงานการวิจัย เรื่อง สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทยภายใต้กรอบทิศทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2557.
- รายงานการวิจัย เรื่อง ศาลรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2548.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. รายงานการวิจัย เรื่อง วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ: ศึกษากรณีของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศกับศาลรัฐธรรมนูญไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2545.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. รายงานการวิจัย เรื่อง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2548.

อุดม รัฐอมฤต และคณะ. รายงานการวิจัย เรื่อง สภาพบังคับของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2550.

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. “ที่มาของกฎหมายมหาชน.” ใน เอกสารประกอบการสอน, หน้า 7. กรุงเทพมหานคร:

โครงการตำราและสื่อการสอน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

เครือข่ายกฎหมายมหาชนไทย. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ผลในทางปฏิบัติ เมื่อครบรอบหกปีของ

การปฏิรูปการเมือง [Online]. Available URL: [http:// www.pub-law.net](http://www.pub-law.net), 2564. (กรกฎาคม 9).

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศาสนต์. “หลักการแบ่งแยกอำนาจ.” ใน หนังสือรวบรวบบทความทางวิชาการเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่

ศาสตราจารย์ ดร.สมภพ โหตระกิตย์, หน้า 321. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, 2540.

สมยศ เชื้อไทย. “คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป.” ใน โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะ

นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 49. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561.

ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาล พ.ศ. 2562.

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 2 – 3/2563.

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 5/2563.

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 17/2563.

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 29/2563.